

(28)

(D) IV. 1. Tantárgyleírások

Tantárgy neve: Jövőkutatás	
Mely szakokon oktatják: geográfus szak, terület- és településfejlesztési szakirány	
Tantárgyfelelős neve: dr. Korompai Attila	Tantárgyfelelős beosztása: tanszékvezető egyetemi docens

Tantárgy besorolása: kollégium	
Tantárgy heti óraszám: –	tanóra elmélet
Tantárgy heti óraszám: 2	tanóra tantermi gyakorlat
Tantárgy heti óraszám: –	tanóra laboratóriumi gyakorlat
Előírt külső szakmai gyakorlat: –	
Tantárgy összór száma: 28	tanóra
Tantárgy félévigénye: egy	félév (a 10. szemeszter)
Számonkérés módja: gyakorlati jegy	
Tantárgyhoz rendelt kreditek száma: –	kredit –

Tantárgy elsajátításához feltételezett tudásanyag, előképzettségi szint:

A X. félévig elsajátított társadalmi-gazdasági, területfejlesztési ismeretek.

Tantárgy célja, célkitűzései:

A földrajzi folyamatokkal összefüggő jövőkutatási, előrejelzési feladatok megoldásához szükséges elméleti, szemléleti és metodikai alapok megismertetése. A tárgyat abszolválók képesek lesznek a területfejlesztési feladatokkal összefüggő provizórikus jövőképek felvázolására.

A tantárgy évközi ellenőrzés módjai:

- Felmérő tesztek
- Választható témakörből készített házi dolgozat
- Kiselőadások

A tantárgy tartalma:

Főbb tematikus egységek:

- A jövőkutatás szemléleti alapjai
A jóslástól a tudományos jövőkutatásig. Döntéseket befolyásoló tényezők. A jövő típusai. Az előrejelzés bizonytalanságának összetevői. Prognosztika és jövőképalkotás, prognózis és jövőkép.
- Tér, idő és a földrajzi folyamatok előrejelezhetősége
Tér- és időkategóriák, entitások. Az oksági kapcsolatok, a véletlen és a váratlanság szerepe a különböző földrajzi folyamatok előrejelezhetőségében.
- Tendenciák és fordulópontok, mennyiségi és minőségi változások
Különböző fejlődéstípusok előrejelzési sajátosságai. Fejlődési stádiumok. Szintáttörés és kaotikus állapotok kialakulása. Előrejelzés kaotikus körülmények között.
- Alternatívák, variánsok, scenáriók, önbeteljesítő és öncáfoló előrejelzések
Az alternativitás jelentősége, alternatívák, variánsok és scenáriók sajátos vonásai, kidolgozásuk és értékelésük szempontjai.
- Idősorelemzés
Idősorok komponenseinek azonosítása és kiszűrése. Ciklusok vizsgálata. Lineáris, exponenciális és logisztikus trendek számítása.
- Előrejelzés regressziószámítás alapján
Regresszió egyenletek vizsgálata és felhasználása előrejelzési célokra.

(D) IV. 1. **Tantárgyleírások****FOLYTATÁS****Tantárgy neve:** Jövőkutatás**A tantárgy tartalma folytatás:**

- Szakértői előrejelzési módszerek
Brainstorming és Delphi eljárás gyakorlati alkalmazása választott területi probléma előrejelzése.
- Területi kölcsönhatások elemzése és előrejelzése
A kölcsönhatás módszer felhasználása területi elemzési és előrejelzési célokra.
- Rendszerdinamikai modellek előrejelzési felhasználása
A rendszerdinamikai modellek felépítése – Forrester városdinamikai modellje és az első világmodellek.
- Globális problémák és globális forgatókönyvek
A Pestel-Measovic, a Bariloche, a MOIRA és az ENSZ világmodellek. Az éghajlatváltozás hatásainak forgatókönyvei.
- Európai forgatókönyvek
Az egységes Európa víziója. A dezintegrált és konfliktusokkal terhelt Európa kialakulásának lehetőségei és következményei.
- Magyarország fejlődési forgatókönyvei. – Magyarország 2010 és 2020
A reálisan optimista és a gazdasági szcenárió. A társadalmi folyamatok és intézmények perspektivikus változásai.
- Magyarország regionális fejlődése 2010-ig
Nemzeti Területfejlesztési Koncepció. A koncentráció különböző szintjeire épülő forgatókönyvek. A településstruktúra változási irányai.
- Jövöképek és területfejlesztési stratégiák – a területi előrejelzések hasznosítása
Felhasználási területek, értékelési kritériumok. Az előrejelző és a politikus konfliktusa.

Kötelező és ajánlott jegyzetek, irodalom jegyzék:*Kötelező irodalom:*

- Nováki Erzsébet szerk.: Jövőkutatás. Aula Kiadó, Budapest, 1995. (kijelölt részek)
- Korompai Attila: Regionális stratégiák jövőkutatási megalapozása. ELTE Regionális Földrajzi Tanszék kiadása, Budapest, 1995. (kijelölt részek)

Ajánlott irodalom:

- Hawking S. W.: Az idő rövid története. Maecenas Kiadó, Budapest, 1989.
- Gidai E.: Jövőalternatívák. Akadémiai Kiadó, Budapest, 1990.
- Sipos B.: A Kondratyev ciklus empirikus vizsgálata és prognosztizálása. Statisztikai Szemle 1986. 12. szám
- Meadows D., Richardson J., Bouckman G.: Sötétben tapogatózva. Közg. és Jogi Könyvk., Budapest, 1995.
- Inotai András: Az európai integráció jövöképei. Magyar Tudomány 1996. 11. szám

A tantárgy tárgyi szükségletei:

- tanterem, táblák
- írásvetítő, transzparenszek
- könyvtári háttér

Tantárgyi vonatkozású kutatások:

- A jövőkutatás elméleti, módszertani eredményeinek követése.

A tantárgy minőségbiztosítási módszerei:

- A hallgatók anonim kérdőíves megkérdezése.
- Tanszéki értekezleteken a tárgy oktatásával kapcsolatos tapasztalatok megbeszélése.

A tantárgy fejlesztési politikája:

- Külföldi és hazai tudományos eredmények tananyagba integrálása.
- Jövöképek, modellek dokumentációjának gyűjtése, rendszerezése.

Személyi feltételek (létszám, felkészültség):

A tantárgyat dr. Korompai Attila kandidátus, a BKE tanszékvezetője oktatja.